

**Lausunto valtiovarainvaliokunnan työ- ja elinkeinojaostolle: valtion
talousarvioesitys 2027**

Teknologiateollisuus ry 8.10.2026

Asia: Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2027

Teema: 32.20 Uudistuminen ja vähähiilisyyys/ energiamurrokseen ja puhtaaseen siirtymään
kytkeytyvät momentit - Vuoden 2027 painotukset ja kipupisteet

Teknologiateollisuus ry kiittää mahdollisuudesta lausua ja esittää kunnioittavasti seuraavaa.

Keskeiset viestit

- Valtion talousarvioesityksen suunta on oikea, mutta uudet kasvua vauhdittavat toimenpiteet jäivät uupumaan. Hallitus panee toimeen aiemmin päätettyjä investointikannusteita eikä kiristä yritysverotusta. Uusia merkittäviä kasvupäätöksiä talousarvio ei sisällä.
- Ennakoitavuus on investointien edellytys. Jo sovitut päätökset on vietävä johdonmukaisesti ja ripeästi toimeen. Kaivosveron uudistuksen pysähtyminen heikentää Suomen asemaa investointikohteena.
- T&K-rahoituksen kasvupolku on turvattava ja rahoitus suunnattava kasvuun. Tuemme esitettyä T&K-rahoituslain muutosta, mutta innovaatorahoitus on määriteltävä täsmällisesti, jotta muutos ei johda valtion T&K-panostuksen tosiasialliseen pienenemiseen.
- Oasajatarpeeseen olisi syytä kiinnittää nykyistä enemmän huomiota, jottei osaajapulasta tule yrityksille kasvun estettä.
- Talousarvion ratkaisujen on rakennettava pohjaa pitkäjänteiselle ja kunnianhimoiselle kasvupolitiikalle: teknologiapolitiikalle, osaamiselle, TKI:lle, teollisille investoinneille ja uudistumiskykyisille työmarkkinoille.

Yleisarvio: kasvu on alkanut, mutta sen vauhdittaminen vaatii lisätoimia

Talousarvioesitys tukee alkanutta talouskasvua, mutta se ei sisällä uusia merkittäviä kasvutoimia. Valtaosa ratkaisuista on jo sovittuja kehysriihen ja hallitusohjelman linjausten toimeenpanoa.

Teknologiateollisuuden tilaukset, tilauskannat ja kysyntä vahvistuivat vuoden toisella neljänneksellä. Kone- ja metallituoteteollisuuden henkilöstömäärä oli kesäkuun lopussa korkein finanssikriisin jälkeen. Maailmantalouden tilanne on kuitenkin edelleen hyvin epävarma, eikä kasvun jatkuminen ole itsestään selvää. Globaalin tilanteen ollessa erittäin epävarma ja huonosti ennustettavissa, on olennaista, että Suomessa politiikka on ennakoitavaa, vakaata ja määrätietoisesti kannustavampaan suuntaan kehittyvää.

Hallitus on vahvistanut yritysten investointihalukkuutta johdonmukaisesti, ja tällä tiellä on jatkettava.

Yritykset vertaavat Suomea jatkuvasti muihin maihin, ja EU-maat kilpailevat investoinneista valtiontuilla. Kohtuuhintaisen, toimitusvarman ja puhtaan sähkön, riittävien siirtoyhteyksien ja sujuvan luvituksen on pysyttävä Suomen valtteina. Verotuksen on kehityttävä määrätietoisesti ja vakaasti investointeihin kannustavaan suuntaan. Ne ovat perusta sekä nykyisen teollisuuden uudistumiselle että uusille investoinneille.

Vähähiilisyys, energiamurros ja puhdas siirtymä

Puhdas, toimitusvarma ja kohtuuhintainen energia ja ennustettava ilmastopolitiikka on investointien edellytys

Budjettiriihessä ei tehty energiapolitiikkaan liittyen uusia päätöksiä, mutta on syytä muistuttaa, että investointien edellytys ja Suomen kilpailuetu ovat puhdas, toimitusvarma ja kohtuuhintainen energia sekä riittävät siirtoyhteydet.

Energiapolitiikassa huomiota tulee kiinnittää myös kykyyn kasvattaa tehon riittävyyttä, säätövoimakapasiteetin rakentumiseen, energiajärjestelmän joustojen edistämiseen, siirto- ja jakeluverkon investointeihin ja saatavuuteen. Pullonkauloja tulee poistaa ja ehkäistä proaktiivisin toimin. Ydinenergiainsäädännön uudistaminen ja vihreän siirtymän hankkeiden luvituksen sujuvoittaminen ovat hyviä esimerkkejä tällaisista toimista.

Erityisesti on huolehdittava kohtuuhintaisen sähkön riittävyydestä eri toimialojen uusille investoinneille, sillä Suomen teollisuuden uudistuminen ja ilmastotavoitteiden saavuttaminen edellyttää laajamittaista siirtymää fossiilisista polttoaineista ja raaka-aineista sähköön ja siihen pohjautuviin ratkaisuihin. Suomen valtion ei siksi tulisi omilla päätöksillään kasvattaa sähkön hintaa, esimerkiksi heikentämällä edellytyksiä puhtaan energian lisärakentamiselle tai teollisuuden sähköveroa nostamalla, samalla kun valtiontukien käytön yleistymisen haastaa Suomen hintakilpailuasemaa.

Myös uudistettavana oleva EU:n päästökauppajärjestelmä on keskeinen osa teollisuuden ennustettavaa toimintaympäristöä. Uudistuksen on säilytettävä kannusteet teollisuuden uudistumiselle ja mahdollistettava edelläkävijäinvestoinnit. Päästökaupan uudistuksen tulee luoda selkeä polku kohti EU:n ilmastotavoitteita ja kannusteet päästöjä vähentäville investoinneille. Tähän mennessä tehdyillä päästövähennyksillä saavutettua kilpailuetua ei saa heikentää päästökauppaa vesittämällä.

Pidämme bioperäisen hiilidioksidin talteenoton edistämiseen osoitettua määrärahaa keinona edistää niin pysyviä poistoja kuin hiilidioksidin jatkojalostusta esimerkiksi polttoaineiksi. Talteenotolle osoitetut määrarahat ovat kuitenkin suhteellisen rajallisia, minkä takia hiilidioksidin talteenoton laajamittainen käyttöönotto edellyttää muita politiikkatoimia, esimerkiksi poistojen sisällyttämistä EU:n päästökaupan piiriin sekä synteettisten polttoaineiden valmistuksen edistämistä niin eurooppalaisten kuin kansallisten instrumenttien kautta.

Energiatuen, erityisesti suurten demonstraatiohankkeiden tuen, osalta hallituksen esitys eroaa merkittävästi kansallisessa ilmasto- ja energiastrategiassa tunnistetusta lisärahoitustarpeesta. Strategiassa on todettu lisärahoitustarpeen olevan 50 miljoonaa euroa vuodessa vuosien 2026–2029 välillä. Nyt tuelle varataan vain 9,9 miljoonaa euroa.

Sovittujen investointiratkaisujen on edettävä

Investointien ennakoitavuus edellyttää, että sovitut päätökset viedään myös toimeen. Pidämme ongelmallisena, että kaivosmineraaliveron hybridimallin valmistelu ei ole edennyt. Louhittuun määrään sidottu vero heikentää Suomen houkuttelevuutta kaivosinvestoinneille ja kriittisten raaka-aineiden huoltovarmuutta. Veron on kohdistuttava toiminnan kannattavuuteen eli hyödynnettyyn mineraalimäärään.

Kehysriihessä datakeskuksille luvatusa verotuesta luovutaan. Kritiikkimme kohdistuu ennen kaikkea päätöksenteon poukkoilevuuteen. Kun laskentakapasiteetista käydään kiihtyvää kansainvälistä kilpailua, muuttuvat linjaukset heikentävät Suomen ennustettavuutta.

Poukkoilevuus sähköveron osalta vaikuttaa teollisten investointien näkymiin myös muilla sektoreilla. Tilanteessa, jossa suunnitteilla on suuria, sähköön vahvasti nojaavia teollisuuden vähähiilisyysinvestointeja, tulisi luottamusta sääntelyn ja verotuksen vakauteen vaalia välttämällä yllättäviä muutoksia ja jo sovituista toimista luopumista.

Teollisuuden lupaprosessien etusijamenettelylle osoitettu kertaluonteinen 2 miljoonan euron määräraha on oikeansuuntainen mutta vaatimaton. Muutoksenhakutuomioistuinten resursointiin on löydettävä pysyvä ratkaisu. Kannatamme aiheettomien ja sarjavalitusten hillitsemiseksi aloitettavaa valmistelua.

Pidämme hyvin kannatettavina myös seuraavia verotukseen liittyviä päätöksiä:

- Yhteisöverokannan alentaminen 18 prosenttiin.
- Elinkeinotoiminnan tappioiden vähennysajan pidentäminen 10 vuodesta 25 vuoteen, mikä tukee pääomavaltaisia investointeja, joiden takaisinmaksuaika on pitkä.
- Ansiotuloveroperusteiden indeksitarkistukset kaikilla tulotasoilla, jolloin työn verotus ei kiristy palkkojen noustessa.
- Korkovähennysrajoituksen poikkeus huoltovarmuuskriittisille infrastruktuurihankkeille.

Uudistuminen*T&K-rahoituslain muutos ja innovaatorahoitus*

Ihmisten, luonnon ja ympäristön hyvinvointi perustuu pitkälti yrityksissä tehtävälle tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminnalle (TKI). Sen avulla luodaan uusia vientituotteita, lisätään kasvua sekä parannetaan elämänlaatua ja hyvinvointia. Lisäämällä tutkimus- ja kehityspanostuksia sekä hyödyntämällä uusia teknologioita ja liiketoimintamalleja pystytään kehittämään korkeamman lisäarvon tuotteita ja palveluja vientimarkkinoille.

Teknologiateollisuus ry tukee hallituksen esitystä T&K-rahoituslain 2 §:n muuttamisesta. Innovaatorahoituksen osalta esitämme kuitenkin olennaisia täsmennyksiä.

Pidämme hyvänä, että hallitus pitää kiinni valtion T&K-rahoituksen nostamisesta 1,2 prosenttiin suhteessa BKT:hen vuoteen 2030 mennessä. Rahoituksen vuosittaisten

korotusten tarkistaminen vuosittain uusimman talousennusteen mukaiseksi on perusteltua, vaikka sen arvioidaan vähentävän menoja 10 miljoonaa euroa vuonna 2027.

Yritykset tekevät tutkimusta ja tuotekehitystä siellä, missä osaaminen, rahoitus ja muut edellytykset ovat parhaat. Päätökset tehdään pitkäjänteisesti ja maita vertaillen. Jotta Suomi on uuden osaamisen kärkimaa, edellytysten on oltava vähintään yhtä hyvät kuin kilpailijamaissa.

T&K-rahoituslain tavoitteesta kriittisen tärkeää pitää kiinni. Lain mukaista rahoitusta on käytettävä ainoastaan BKT:n kasvun nopeuttamiseen ja hyvinvoinnin kasvattamiseen. Lisärahoitus on jatkossakin kohdistettava kilpailutuna rahoituksena Business Finlandin ja Suomen Akatemian kautta. Yritykset investoivat T&K-toimintaan moninkertaisesti jokaista julkista euroa kohden, joten yritysvetoisuus tehostaa myös julkisen panostuksen vaikuttavuutta.

Innovaatorahoitus on määriteltävä täsmällisesti

Lakiin lisättäisiin säännös, jonka mukaan valtion T&K-rahoitukseen voitaisiin lukea enintään 50 miljoonaa euroa talousarviosta myönnettävää innovaatorahoitusta. Pidämme innovaatorahoituksen tunnustamista tervetulleena. T&K-rahoituslaki ja kasvaneet panostukset ovat korostaneet innovaatioputken alkupäätä, ja samalla innovaatorahoituksesta on tingitty.

Esityksessä ei kuitenkaan määritellä, mitä innovaatorahoitus on. Perusteluissa luetellaan ainoastaan momentit, joilla kustannuksia esiintyy. Muotoilu mahdollistaa lähes minkä tahansa TKI-toimintaan liittyvän kulun lukemisen innovaatorahoitukseksi. Tällaisenaan muutos ei takaa innovaatorahoituksen kasvua. Se mahdollistaa valtion T&K-rahoituksen reaalisen pienentämisen, kun talousarvion kautta myönnettävää T&K-rahoitusta voidaan vähentää vastaavalla määrällä. Kaikki valtion TKI-rahoitus on kohdistettava kasvun nopeuttamiseen, ei tilastojen kaunisteluun.

Tekoälyn gigatehdas ja digitaalinen suvereniteetti

Kannatamme hallituksen valmiutta antaa 50 miljoonan euron sitoumus eurooppalaisen tekoälyn gigatehtaan saamiseksi Suomeen. Turvallinen ja suvereniteettivaatimukset täyttävä laskentakapasiteetti on tekoälytalouden kriittistä infrastruktuuria. Suomen rahoitussitoumuksen on oltava riittävä suhteessa hankkeen kokoon ja kilpailutilanteeseen, ja tarvittaessa sitä on voitava kasvattaa nykyisestä tasosta. Sitoumuksen rahoitus on varmistettava kestävästi, ja yritysten T&K-käyttöön suunnatun laskentatuen ehtojen on oltava yrityksille mielekkäät.

Osaaminen ja työperäinen maahanmuutto

Osaajatarpeeseen vastaaminen on yksi keskeinen kasvutoimenpide ja edellytys myös yritysten uudistumiselle. Teknologiaateollisuuden yrityksille osaajapula on merkittävä kasvun este. Teknologiaateollisuus tarvitsee seuraavan 10 vuoden aikana 140 000 uutta osaajaa (tällä hetkellä ala työllistää suoraan 332 000 ihmistä) ja tarpeesta 74 prosenttia kohdistuu korkeakoulutason osaamiseen. Osaajatarpeesta noin puolet selittyy kasvulla ja puolet

eläköityneiden työntekijöiden korvaamisella. Korkeakoulutuksella on keskeinen rooli paitsi teknologiateollisuuden, myös koko Suomen talouskasvulle ja uudistumiselle. Suomi pysyy kiinnostavana investointikohteena vain, jos yritykset voivat luottaa siihen, että täältä löytyy entistä enemmän ja korkeammin koulutettua työvoimaa.

Koulutustason nosto ei kuitenkaan saa talousarviossa tarvittavaa lisävauhtia, ja paine siirtyy seuraavalle hallitukselle. Myöskään työperäisen maahanmuuton edistämiseen ei tehty uusia päätöksiä. Digitaalinen yhden luukun palvelu työperäiselle maahanmuutolle on toteutettava viipymättä.

Kasvulle ei ole vaihtoehtoa

Vuoden 2027 talousarvio on hallituskauden viimeinen, ja sen ratkaisut luovat perustaa kestäväälle kasvulle. Hyvinvointiyhteiskunnan ja turvallisuuden rahoitus voidaan turvata vain selvästi nykyistä vahvemmalla, vientivetoisella kasvulla. Seuraava hallitus joutuu tekemään vaikeita päätöksiä julkisen talouden tasapainottamiseksi, mutta sen rinnalla tarvitaan kunnianhimoista kasvupolitiikkaa.

Teknologiateollisuus esittää viittä ratkaisua, joiden suuntaan talousarvion painotuksia tulee jo nyt ohjata, jotta orastava kasvu muuttuu työpaikoiksi ja hyvinvoinniksi:

1. Teknologiapolitiikka Suomen strategiseksi painopisteeksi. Suomi on vuoteen 2035 mennessä Euroopan johtaja teknologiaan perustuvassa liiketoiminnassa. Tekoälyn gigatehdas ja tekoälyn turvallisuuspoliittinen selvitys ovat askelia tähän suuntaan, mutta tarvitaan pysyvät rakenteet teknologiapolitiikan ohjaukselle.
2. Kunnianhimoinen koulutustason noston ohjelma. Vuoteen 2040 mennessä 70 prosentilla nuorista aikuisista on korkeakoulutus. Lisäksi työhön johtavaa maahanmuuttoa on lisättävä.
3. TKI-panostukset tehokkaammin kasvuksi. Neljän prosentin T&K-tavoitteesta pidetään kiinni, ja se muutetaan TKI-tavoitteeksi. Samalla T&K-rahoituslaki muutetaan TKI-rahoituslaiksi. Tämä nopeuttaisi kasvua lisäämättä valtion menoja.
4. Edellytykset kymmenien miljardien teollisille investoinneille. Tarvitaan puhdasta ja kilpailukykyistä energiaa, sujuvat viranomaisprosessit ja ennakoitavaa sääntelyä.
5. Työmarkkinat tukemaan kasvua ja uuden teknologian hyödyntämistä. Mahdollisuuksia sopia työehdoista yritys- ja työpaikkatasolla vahvistetaan, ja sääntely mahdollistaa tekoälyn tehokkaan hyödyntämisen.

Lisätiedot

Petteri Rautaporras
Johtaja, pääekonomisti – Talous ja kestävä kasvu
petteri.rautaporras@teknologiateollisuus.fi
050 3042220

Anna Ranki
Yhteiskuntasuhdejohtaja
anna.ranki@teknologiateollisuus.fi
050 3838797